Мєдвєдєва М. С.

студентка групи МПБ-21-1

Закладу вищої освіти Міністерства фінансів України

“Державний податковий університет”, м. Ірпінь, Україна

Науковий керівник: Лісова К. С.

к. іст. н., доцент кафедри міжнародного права

СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ ТА МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Актуальність теми. Розгляд ключових питань прав людини в міжнародному праві, гарантій їх дотримання та захисту і поняття міжнародного гуманітарного права є наразі одним з найактуальніших у праві України. Важливо розрізняти ці поняття та правильно визначати сферу регулювання кожного з них.

Мета дослідження. З’ясувати співвідношення міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права.

Міжнародне право прав людини тісно пов'язане з міжнародним гуманітарним правом, але це різні поняття. Для того щоб розібратись у їх взаємодії почнемо з міжнародного права прав людини.

Міжнародне право прав людини — це одна з галузей міжнародного права, спрямована на сприяння, дотримання та захист прав людини на різних рівнях регулювання.

Як частина міжнародного права ця галузь складається, перш за все, з Міжнародних договорів, насамперед договорів між державами, призначених мати обов'язкову юридичну силу між сторонами, які їх ратифікували, і звичаєвого міжнародного права — норм права, що випливають з послідовної поведінки держав, яка ґрунтується на переконанні, що закон вимагає від них діяти таким чином.[1]

Реалізація міжнародного права прав людини може відбуватися на національному, регіональному та міжнародному рівнях. Держави ратифікують договори з прав людини, беручи на себе зобов'язання поважати ці права і забезпечити, аби їх національне законодавство відповідало положенням міжнародного законодавства. Коли внутрішнє законодавство

не створює засобів проти порушень прав людини, сторони можуть мати можливість вдатися до регіональних чи міжнародних механізмів для забезпечення дотримання прав людини.

Стосовно історичного аспекту, до Першої світової війни окремі питання прав людини включались у двосторонні та багатосторонні договори. Ряд договорів, присвячених окремим питанням прав людини, був прийнятий за участю Ліги Націй — Договори про меншини, а також діюча досі Конвенція про рабство і ряд конвенцій Міжнародної організації праці. [2] Після Другої світової війни у червні 1945 року було підписано Статут ООН, перша стаття якого проголосила здійснення міжнародного співробітництва «у заохоченні та розвитку поваги до прав людини» однією з цілей організації. Вже у квітні 1948 Організація американських держав прийняла Американську декларацію прав і обов'язків людини.

Важливим документом у питанні міжнародного права прав людини є Загальна декларація прав людини 1948 р. (Міжнародний білль про права людини). Ця декларація була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у 1948р. Багато юристів посилаються на Загальну декларацію прав людини як на доказ звичаєвого міжнародного права. У ширшому сенсі, Загальна декларація прав людини стала одним з найавторитетніших довідників прав людини. Це забезпечило фундамент для подальших міжнародних документів з прав людини.

Наразі в доктрині міжнародного права відомі такі міжнародні договори з прав людини: Окрім ухвалення в 1966 році двох широких пактів, які є частиною Міжнародного білля про права людини (а саме Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права), були прийняті й інші договори на міжнародному рівні. Як правило, вони відомі як документи з прав людини.[1]

- Конвенція про запобігання і покарання за злочини геноциду (CPCG) (ухвалена 1948 року і набула чинності 1951 року);
- Конвенція про статус біженців (КСВ) (ухвалена 1951 року і набула чинності 1954 року);
- Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (КЛРД) (ухвалена 1965 року і набула чинності 1969 року);
- Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) (набула чинності 1981 року);
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти катувань (КПП) (ухвалена 1984 року і набула чинності 1987 року);

- Конвенція про права дитини (КПД) (ухвалена 1989 року і набула чинності 1990 року);
- Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих — мігрантів і членів їх сімей (МКПТМ) (ухвалена 1990 року і набула чинності 2003 року);
- Конвенція про права інвалідів (КПІ) (набула чинності 3 травня 2008 року);
- Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень (ухвалена 2006 року і набула чинності 2010 року).

Регіональні системи міжнародного права прав людини існують як доповнення національного та міжнародного права прав людини щодо захисту і дотримання прав людини в конкретних районах світу. Є три ключові регіональні договори з прав людини, які створили право прав людини на регіональному рівні:

- Африканська хартія прав людини і народів для Африки 1981 року створення, діюча з 1986 року;
- Американська конвенція з прав людини для країн Америки 1969, діюча з 1978 року;
- Європейська конвенція з прав людини для Європи 1950 року створення, набрала чинності в 1953 році.

Міжнародне гуманітарне право, воно також має назву: право війни, право збройних конфліктів. Це галузь права, яке встановлює правила ведення збройних конфліктів, метою якого є обмеження насильства під час війни. Також, це сукупність міжнародно-правових норм і принципів, які регулюють захист жертв війни, а також обмежують методи і засоби ведення війни. [3]

В свою чергу, Українське законодавство визначає міжнародне гуманітарне право як систему міжнародно визнаних правових норм і принципів, які застосовуються під час збройних конфліктів, встановлюючи права і обов'язки суб'єктів міжнародного права щодо заборони чи обмеження використання певних засобів і методів ведення збройної боротьби, забезпечуючи захист жертв конфлікту та визначаючи відповідальність за порушення цих норм.

Міжнародне гуманітарне право кодифіковано у Гаазьких конвенціях та деклараціях 1899 і 1907 років, Женевських конвенціях про захист жертв війни 1949 року і Додаткових протоколах до них 1977 року, резолюціях Генеральної Асамблеї ООН.

В основі міжнародного гуманітарного права – чотири Женевські конвенції про захист жертв війни від 12 серпня 1949 р., до яких у 1977 р. були ухвалені два Додаткових протоколи, а в 2005 р. – ще один. В Женевських конвенціях про захист жертв війни від 12 серпня 1949 р. беруть участь більшість держав світу. [5]

Джерела Міжнародного гуманітарного права:

- Женевська конвенція (I) про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях;
- Женевська конвенція (II) про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі;
- Женевська конвенція (III) про поводження з військовополоненими;
- Женевська конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни;
- Додатковий протокол (I) що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів;
- Додатковий протокол (II) що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру;
- Додатковий протокол (III) що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми;

Інша група міжнародних договорів, що стосується обмеження методів та засобів ведення війни:

- Гаазька конвенція (IV) про закони та звичаї війни на суходолі 1907 р. з Додатком: Положення про закони та звичаї війни на суходолі 1907 р.;
- Гаазька конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту і два Додаткових протоколи до неї;
- Конвенція про заборону використання касетних боєприпасів;
- Конвенція про заборону розробки, виробництва та нагромадження запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення 1972 р.;
- Конвенція про заборону воєнного або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище, Нью-Йорк 1976 р.;
- Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію 1980 р.;
- Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення 1993 р.;
- Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення 1997 р.;

Принцип гуманності є найбільш загальним принципом у міжнародному гуманітарному праві, він об'єднує всі положення у логічно побудовану систему норм, які застосовують під час збройних конфліктів і тісно пов'язані з суміжними галузями міжнародного права. [6]

Отже, міжнародне право прав людини та міжнародне гуманітарне право мають близьку взаємодію одне з одним. Обидва надають, наприклад, захист від тортур. Вони відрізняються тим, що регулюють юридично дискретні структури, і, зазвичай, працюють в різних контекстах і регламентують різні відносини. Як правило, права людини регулюють відносини між державами та фізичними особами в контексті звичайного життя, в той час як гуманітарне право регулює дії воюючих держав, і тих учасників, з якими вони вступають у відносини.

ДЖЕРЕЛА

1) Міжнародне право прав людини. Поняття та історія виникнення. Веб-сайт. URL: http://surl.li/niexo Дата звернення: 18.11.2023.
2) Права людини у міжнародному праві : підручник / [Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В. та ін.; за заг. ред. А. В. Войціховського]. – Харків : ООО «Планета-Принт», 2021. – 404 с.
3) Міжнародне гуманітарне право. Веб-сайт. URL: http://surl.li/nigvv Дата звернення: 19.11.2023.
4) Міжнародне право прав людини. Веб-сайт. URL: http://surl.li/nigzk Дата звернення: 17.11.2023.
5) Міжнародне гуманітарне право. Загальні відомості. Веб-сайт. URL: https://redcross.org.ua/ihl/ Дата звернення: 19.11.2023.
6) Міжнародне гуманітарне право. Джерела МГП. Веб-сайт. URL: http://surl.li/gponl Дата звернення: 18.11.2023.

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу

Права людини в сучасних умовах: гуманістичний та безпековий вимір

Матеріали круглого столу
з нагоди
Міжнародного дня прав людини

29 листопада 2023 р.

ІРПІНЬ-2024

УДК 341.1/8

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Чернецька О. В. – к.ю.н., доцент, завідувач кафедри міжнародногоправа та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету;

Лісова К. С. – к.і.н., доцент кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету.

Анісімова М. Ф. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету;

Права людини в сучасних умовах: гуманістичний та безпековий вимір: матеріали круглого столу (29 листопада 2023 р.). м. Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. 124 с.

У збірнику матеріалів стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих та презентованих під час проведення круглого столу кафедрою міжнародного права та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту Державного податкового університету 29 листопада 2023 р.

Рекомендовано до друкуВченою радою
Навчально-наукового інституту права,
протокол №9 від 8 січня 2024 р.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

ЗМІСТ

Чернецька О. В. Забезпечення прав людини: міжнародні стандарти та національний вимір……5

Фокін Я. Ф. Роль міжнародних організацій у забезпеченні безпеки в контексті російсько-українського конфлікту: оцінка ефективності та перспективи розвитку……8

Анісімова М. Ф. Трибунал ADHOC щодо колишньої Югославії: чи скористається спадком Україна?.....11

Денисюк С. Г. Участь Швейцарії у зборі доказів фактів воєнних злочинів в Україні……16

Лісова К. С. Порушення прав дітей в умовах війни: міжнародно-правовий аспект……20

Бак В. І. Міжнародно- правові механізми захисту екологічних прав в реаліях війни……26

Кононенко В. П, Мухін І. М. Міжнародні угоди про уникнення подвійного оподаткування як механізм захисту платників податків……34

Олійник І. Співвідношення національних та міжнародних стандартів в сфері прав людини……38

Федан Л. Трансформація системи міжнародної безпеки: потрібна чи ні?.....45

Скрипець В. Необхідність реформування міжнародної системи безпеки: перспективи та виклики……50

Тарасенко А. Питання та перешкоди ратифікації Римського статуту в сучасних умовах……53

Іскович В. Ефективність міжнародно-правових механізмів захисту прав людини в умовах збройного конфлікту рф проти України……59

Бобир І. Універсальність та контекстуальність міжнародно-правових стандартів прав людини: пошук балансу в глобалізованому світі……62

Чорноіван Я. Виклики захисту прав людини в умовах воєнного стану……65

Демчук М. Рада Європи як суб'єкт забезпечення захисту прав людини……68

Динюк А. Правові принципи та гарантії захисту прав людини в Конституції України та Європейській конвенції про захист прав людини: порівняльний аналіз……..71

Шаповалова А. , Самгородська С. Міжнародно-правові стандарти захисту прав дитини під час збройних конфліктів……75

Мєдвєдєва М. Співвідношення міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права……79

Черненко В. Взаємодія між міжнародним захистом прав людини та міжнародним гуманітарним правом в умовах воєнного стану……84

Кириченко К. Взаємодія міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права в умовах збройного конфлікту в Україні……87

Смородінова М. , Теслицький А. Міжнародне гуманітарне право та біженці: аналіз захисту біженців та внутрішнього переміщених осіб в умовах збройного конфлікту……92

Лущик М. Спеціальний трибунал за злочин агресії рф проти України: доцільність створення та значення……..95

Константинова О. Діяльність ООН у сфері захисту прав людини……99

Юрченко Ю. Роль ООН, Ради Європи та інших міжнародних організацій у забезпеченні захисту прав людини……102

Бондаренко А., Мізецька Д. Європейський суд з прав людини як цілісний механізм Ради Європи у сфері дотримання прав людини……106

Куріло Т. Інститут Уповноваженого по правам дитини: проблеми та шляхи удосконалення……..111

Зайчук Л. Безпека в кіберпросторі як важлива складова захисту прав людини в інформаційному суспільстві……115

Мазур Т. Права людини за умови проведення виборів під час воєнного стану……..118